Appell

www.folkehjelp.no
Nr. 2, 2017

Lokalt engasjement

FOLK FORANDRER VERDEN
STØTT 1.MAI-AKSJONEN

Ny teknologi gir rent vann

Den glemte krisen i Zimbabwe

Live Kummen på høygir

Appell

Utgiver: Norsk Folkehjelp
Nr. 2, 2017. Årgang 77

Tidligere *Melding*, *Helsa*, *Helse Miljø Trivsel*, *Norsk Folkehjelp* og *Magasinet Norsk Folkehjelp*

Postadresse:
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00
Faks: 22 20 08 70
Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund
E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:
Julie Strand Offerdal, Åsmund Mjåland, Marian Willuhn, Ingebjørg Sørenes, Hilde Sofie Pettersen, Sissel Fantoft, Ellen Johanne Jarli, Ida Kroksæter, Anne Håskoll Haugen, Therese Nordhus Lien, Mona Bristøl, Alexander Urrang Hauge og Haakon Nordvik.

Grafisk utforming: Heydays
Trykk: Aktietrykkeriet AS, Fetsund
Opplag dette nummer: 31 180

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:
Arild Halsne, tlf.: 915 90 578
E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 3. mars

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss på telefon 22 03 77 00, eller besøk oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Innsamlingskontrollen

Fagpressen
Opplagskontrollert

FOTO: Norsk Folkehjelp

FOTO: Anne Håskoll Haugen

FOTO: Ellen Johanne Jarli

Innhold

← **AKTUELT**

4 1. mai-aksjonen går til Palestina

6 Ny teknologi gir håp om rent vann

10 Kan teater redde liv?

16 Fortsetter kampen etter morens død

← **UNGDOM**

20 Ble engasjert i USA

↲ **TEMA LOKALT ENGASJEMENT**

22 Velkommen til byen med det store hjertet

28 Live Kummen i høyt turtall

32 43 år i tjeneste for frivillighet og lokalsamfunn

38 Brannkorpset på Jølster mottak

MILJØMERKET 241 393 Trykksak

KYOTO PROTOCOL 2 No. 0003 KLIMANØYTRAL TRYKKSAK

LEDER

Samfunn bygges på engasjement

NORSK FOLKEHJELPS grunnmur består av de tusenvis av frivillige engasjerte menneskene som bruker fritida si, ja, ofte store deler av livene sine på å bygge og utvikle Norsk Folkehjelp som organisasjon og sine hjemsteder som trygge, inkluderende lokalsamfunn.

Slik er det også internasjonalt. Siste uka i mars møttes aktivister fra hele verden statsledere og byråkrater i FN-hovedkvarteret i New York. Målet var å starte arbeidet med å lage et forbud mot atomvåpen. Frivillige fra Norsk Folkehjelp var helt sentrale blant aktivistene i New York, og dere kan lese mer om dette i neste Appell.

Poenget er at samfunnet, både det store og det lille, er helt avhengig av at noen er villige til å gi litt ekstra av seg selv og sin tid, og i Norsk Folkehjelp er vi heldige fordi det er så mange som er med og bidrar til å bygge en sterk og synlig organisasjon.

At Norsk Folkehjelp er en mangfoldig organisasjon, er tydelig i dette nummeret av Appell. Du kan bli kjent med Live Kummen, som i tillegg til en krevende jobb i medisinens tjeneste, tilsynelatende bruker resten av døgnets begrensede timer på å lede våre redningsmannskaper. Eller bli med til bruktbutikken Kilden i Haugesund, der alle som ønsker å strekke pengene lengst mulig kan finne gode tilbud.

Flyktningmottaket vårt i Jølster er dessverre vedtatt nedlagt av UDI, men vi vil likevel vise fram det flotte engasjementet til noen av beboerne der, som startet et frivillig brannkorps på mottaket. Og så har vi vært i Kragerø, byen med det store hjertet.

Solidaritetens fremste vårtegn, 1. mai, nærmer seg. Dagen som feirer alle dem som har slåss for arbeidernes rettigheter gjennom mange år. Fra pionerene som ble møtt med soldater og streikebrytere til dagens tillitsvalgte som opplever at rettigheter vi har kjempet for og oppnådd igjen står i fare og at dagen er aktuell som aldri før.

Gratulerer med dagen!

Torunn Aaslund
Redaktør

FORSIDEBILDE

Hos Norsk Folkehjelp Kragerø yrer det med aktiviteter. Alt fra sanitet til frivillighetssentral og café til integreringsaktiviteter. F.v.: Desirée Penzo, James Matovo, Emelice Uniragiye og Olivier Gisa.

FOTO: Ellen Johanne Jarli

← *Separasjonsmuren kveiler seg som et arr gjennom landskapet på Vestbredden. Den skiller tidligere naboer, separerer bønder fra jorda si og sperrer ofte den raskeste veien til sykehus og skole.*

Står sammen med folk i Palestina

I 50 år har palestinerne levd med okkupasjon, blokade og systematisk undertrykking. I årets 1. mai-aksjon står Norsk Folkehjelp solidarisk med palestinerne i deres kamp mot okkupasjonen.

TEKST Julie Strand Offerdal FOTO Åsmund Mjåland

MENS VERDENSSAMFUNNET markerer at Israels okkupasjon av Palestina har vart i femti år, er utsiktene til en tostatsløsning dystre. Den sittende israelske regjeringen bruker enhver anledning til å undergrave muligheten for en palestinsk stat.

I januar godkjente Israel 6000 nye boliger i bosettinger – på tross av at FNs sikkerhetsråd før jul slo fast at israelske bosettinger på palestinsk jord er ulovlige. Til sammen bor det over 500 000 israelske bosettere på Vestbredden, i strid med folkeretten. Bosettingene og infrastrukturen som hører med legger beslag på store landområder, slik at 43 prosent av Vestbredden i stor grad er utilgjengelig for palestinere.

– Palestinerne på Vestbredden lever under en hard okkupasjon og et diskriminerende regime som ikke kan fortsette, sier Henriette Killi Westhrin, generalsekretær i Norsk Folkehjelp.

På Gazastripen har 1,9 millioner innbyggere i ti år blitt behandlet som innsatte i et gigantisk, utendørs fengsel. Den israelske blokaden har ført til at Gazas befolkning, som kunne klart seg selv, er avhengig av hjelp fra FN for å overleve.

– Folk bor fortsatt i ruinene fra krigen i 2014. De fleste av husene er fortsatt ikke bygd opp igjen, på grunn av restriksjoner fra israelsk side på innføring av byggematerialer. Folk mangler strøm og rent vann, og økonomien er i ruiner. FN har varslet om at Gaza vil være ubeboelig innen 2020 om blokaden opprettholdes, sier Westhrin.

Derfor dreier Norsk Folkehjelps 1. mai-aksjon i år seg om kampen mot okkupasjonen. Vi har jobbet i Palestina i mange år, og samarbeider med lokale partnerorganisasjoner i Gaza og på Vestbredden.

– Vi støtter kvinners og ungdoms rettigheter og deltakelse i samfunnet og organisasjonslivet. Vi støtter palestinske fiskere som blir beskutt når de er ute og fisker og får beslaglagt båtene eller garnet sitt av israelske soldater. Vi jobber også med å styrke sivilbefolkningens evne til å beskytte seg bedre mot fly- og rakettangrep, og vi bidrar til at de mest utsatte får dekket sine behov for mat, sier Westhrin.

1. mai-aksjonen gjennomføres av Norsk Folkehjelps lokallag over hele landet, i samarbeid med fagbevegelsen og andre organisasjoner. Det blir politiske appeller, leserinnlegg og spredning av informasjon, og dessuten bøsseinnsamling og annen innsamling til Norsk Folkehjelps arbeid i Palestina.

– Både pengene og den økte oppmerksomheten kommer godt med i vårt arbeid med å støtte det palestinske folket, slik at de kan stå sterkere i kampen mot okkupasjonen, sier Henriette Killi Westhrin.

Engasjer deg for Palestina 1. mai

- Hold en appell på ditt hjemsted
- Gå med bøsse i 1. mai-toget
- Gi penger til Palestina
- Bli medlem i Norsk Folkehjelp

Forsiktig optimisme for vannkrisen i Palestina

Teknologiske framskritt kan bidra til å bedre vannsituasjonen i Palestina. Forutsetningen er at det blir politisk enighet om hvordan vannressursene skal forvaltes.

TEKST Marian Willuhn FOTO NTB scanpix

ISRAEL OG PALESTINA har lange, varme og tørre somre. I løpet av et år faller det i gjennomsnitt mellom 200 og 250 millimeter regn. Det er mindre enn det regner i Norge i de tre sommermånedene juni, juli og august.

Vannressursene i Israel, på Vestbredden og i Gaza skal fordeles på 13 millioner mennesker, og folketallet vokser stadig. Den langvarige konflikten i området bidrar til å forverre vannmangelen – et problem som fint kunne latt seg løse gjennom produktivt samarbeid.

ENSIDIG VETORETT

I et slikt område har vann enorm verdi, og det er ikke overraskende at felles vannadministrasjon var et viktig spørsmål i Oslo 2-avtalen i 1995. Avtalen var opprinnelig en femårsplan som skulle

← *En palestinsk arbeider på et avsaltingsanlegg i Deir el-Balah på Gazastripen.* FOTO: Scanpix/Said Khatib

Israelske soldater passer på mens en bulldozer ødelegger en vannbrønn i landsbyen Yatta, sør for Hebron på Vestbredden. Landsbyen ligger i et såkalt C-område, der Israel ikke tillater palestinsk infrastruktur som, vann, strøm og veier. FOTO: Scanpix/Abed al Haslhamoun

erstattes av en permanent avtale der Palestina skulle få status som selvstendig stat. Som kjent ble det ingen enighet om Palestina-spørsmålet under Camp David-forhandlingene. Derfor danner Oslo-avtalene fortsatt grunnlaget for samarbeidet om vannforsyningen, selv om enkelte av bestemmelsene ikke er blitt fulgt, ifølge Rhebi El-Sheikh, nestleder i den palestinske vannetaten.

Det viktigste punktet i Oslo-avtalene på dette området var å opprette en felles komité der representanter for begge parter skulle samarbeide om prosjekter knyttet til vannforsyning på Vestbredden.

– Et utvalg underlagt komiteen skulle gjennomføre felles hydrologiske analyser av bærekraftige vannressurser og overvåke vannkvaliteten og andre relevante data, men dette ble aldri realisert, sier El-Sheikh.

Israel har i praksis tilgang til 80 prosent av grunnvannet, mens resten skulle være tilgjengelig fra Palestina. Et eventuelt overskudd av vann skulle selges fra Israel til Palestina til en pris som ikke overstiger produksjonskostnadene.

– På Vestbredden kjøper vi 55 millioner kubikkmeter vann i året fra Israel, og i Gaza kjøper vi 10 millioner kubikkmeter. Vi har diskutert ekstra leveranser på 32 millioner kubikkmeter med Israel, men det er vanligvis ikke mulig å bli enig om prisene, forteller El-Sheikh.

MÅ KJØPE DÅRLIG VANN

Over 150 000 palestinere har i realiteten ikke tilgang til vannrør. Ifølge Giulia Giodarno fra EcoPeace Middle East er grunnvannstanden i enkelte områder så lav at det er umulig å pumpe opp vann. Vannet i kranene forsvinner så tidlig som i juni hvert år, og kommer ikke tilbake før vannstanden stiger noen måneder senere.

Når vannet ikke er tilgjengelig, må folk kjøpe vann fra tanker. Vannet er

FAKTA: VANN I PALESTINA

Israel har kontroll over palestinernes vannressurser.

Det er 4,55 millioner palestinere i Palestina, hvorav 1,9 millioner bor på Gaza.

Det er 8,2 millioner innbyggere i Israel, hvorav 760 000 er bosettere i okkupert Palestina.

Palestinerne får tilgang til – og bruker i gjennomsnitt 70 liter vann per person per dag.

Israel inkludert bosettingene bruker i gjennomsnitt mer enn 300 liter vann per person per dag.

Kilde: UWAC, Store norske leksikon, globalis.no og Ewash.org

Dødehavet synker med en meter i året blant annet på grunn av avledning av Jordanelven før vannet når fram til Dødehavet. Det synkende vannivået er en trussel både mot økologien i området, men også mot grunnvannsnivået på Vestbredden.
FOTO: Scanpix/Corinna Kern

«Samarbeid om vannressursene for å bygge tillit og fred er fortsatt innenfor rekkevidde, men vi har fortsatt en lang vei å gå»

dyrt og ofte av lav kvalitet. Det fraktes på lastebiler og pumpes over på store vanntanker på hustakene. Disse forbruker store mengder elektrisitet, som også er en knapp og kostbar ressurs. Ekstrakostnadene og vannmangelen ødelegger mulighetene for å drive landbruk og andre næringer som krever mye vann, noe som bidrar til å forverre de økonomiske forholdene i Palestina.

– Felleskomiteen for vannforsyning fungerte forholdsvis godt i tiden umiddelbart etter Oslo-avtalene, altså mellom 1995 og 2000, sier El-Sheikh.

– Senere har godkjenning av vannforsyning til de israelske bosetningene vært stilt som en betingelse for å godkjenne vannprosjekter på Vestbredden. Dette har vært en så stor hindring for samarbeidet at komiteens møtevirksomhet ble innstilt i 2010.

AVSALTING AV SJØVANN

Ny teknologi kan imidlertid bli løsningen på den vanskelige vannsituasjonen i Palestina.

– Vannmangelen i Israel er mindre prekær i dag fordi landet er ledende innenfor avsalting av sjøvann og resirkulering av ferskvann, sier Giordano.

– Såfremt det fins tilstrekkelig politisk vilje til å overvinne de diplomatiske hindringene, kan denne teknologien bidra til å løse vannkrisen.

Ifølge Giordano er det mulig å gjøre om hver liter vann fra husholdningene til nesten en liter vann som kan brukes i landbruket og industrien.

Avsaltingsanlegget på Gazastripen ble åpnet 19. januar 2017, delvis med internasjonal finansiering. Anlegget skal bidra til å lette vannkrisen i Gaza.
FOTO: Scanpix/Said Khatib

FAKTA: VANN I PALESTINA

Verdens helseorganisasjon anbefaler et minimumforbruk av vann på 100 liter per person.

Blokaden og krigene mot Gaza har ført til at vannrørledningene er ødelagt. Den ødelagte infrastrukturen fører til at vannkvaliteten er svært dårlig.

Israel har full kontroll over 60 % av Vestbredden (C-områder).

180 palestinske landsbyer innenfor C-områdene er ikke knyttet til vannnettet.

Kilde: UWAC, Store norske leksikon, globalis.no og Ewash.org

– Dette bidrar til en enorm økning i mengden av tilgjengelig vann. Men Palestina har problemer med å finansiere tilsvarende tiltak, og ekstrakostnadene knyttet til moderne renseteknologi kan også bidra til at tilgjengeligheten til vann blir enda mer begrenset for fattige palestinere. Et annet problem er at elektrisitet er en mangelvare.

I ISRAELS INTERESSE Å SAMARBEIDE

Utslipp av ubehandlet forurenset vann er ugunstig for jordsmonnet og grunnvannet. I tillegg går kloakken fra to millioner innbyggere i Gaza rett i havet, og kan skade Israels kostbare avsaltingsanlegg i Ashkelon. Dermed er dette ikke bare et miljøproblem, men også en trussel mot Israels vannforsyning. Det er altså i deres egen interesse å forhindre ytterligere forurensing av grunnvannet – og spesielt sjøvannet – og det pågår nå forhandlinger om å koble de eksisterende renseanleggene i Gaza til det israelske strømnettet. Renseanleggene, som ble bygd ved hjelp av bistandsmidler, kan ikke holdes i drift på grunn av den rasjoneringen av elektrisitet som Gaza er underlagt. Situasjonen er tilsvarende på Vestbredden. Her renses under en tredel av kloakken, mens resten føres til kloakktanker i bakken eller til bekker.

I Gaza er kvaliteten på grunnvannet blitt så dårlig at det ikke lenger kan drikkes, og dette bidrar til krisesituasjonen befolkningen har levd under i mange år. Oslo-avtalene dekker ikke disse problemene godt nok. Det gjeldende rammeverket danner ikke et tilstrekkelig grunnlag for samarbeid, men representerer heller et distribusjonssystem som ensidig administreres av Israel, mener El-Sheikh.

– Israelerne må være mer åpne. Vi forstår at de bekymrer seg for sikkerheten. Når det er sagt, har vi koordinert vannprosjekter i Gaza og på Vestbredden i mange år uten å oppleve et eneste tilfelle der ressursene er blitt misbrukt. På dette området er Israels frykt overdreven.

ENIGHET OM VANN

EcoPeace Middle East jobber for å få på plass en avtale som sikrer godt samarbeid og økt tillit mellom de to statene.

– For å kunne oppnå enighet om vannspørsmålet, må vi utarbeide en avtale som ikke omfatter spørsmål det er mindre sannsynlig at de to landene kan bli enig om, sier Giulia Giodarno. Organisasjonen hennes, som har bidratt aktivt under samtaler mellom partene, presenterte dette alternativet i 2014, men resultatene var blandede. Hun forteller at det var positivt å se at de to landene potensielt kunne bli enig om hvordan vannressursene skulle administreres, men at begge sider brukte denne enigheten til å ta opp mer kontroversielle saker, som for eksempel hjemreise for flyktninger og grensespørsmål. Dermed klarte partene likevel ikke å inngå noen avtale.

En ny avtale som legger grunnlaget for reelt samarbeid vil kunne øke tilliten mellom partene og ha en positiv effekt – ikke bare på vannforholdene, men indirekte også på det diplomatiske forholdet, mener El-Sheikh.

– Samarbeid om vannressursene for å bygge tillit og fred er fortsatt innenfor rekkevidde, men vi har fortsatt en lang vei å gå og er avhengig av en tredjepartsmegler, sier han. – Det hersker ingen tvil om at en ny avtale er nødvendig. Bruddene på palestinernes menneskerettigheter knyttet til vann er alvorlige, og blir stadig verre. En ny avtale bør inneholde nye, tydelig definerte retningslinjer for hvordan vannressursene skal administreres på en effektiv måte.

Teater lærer barna i Gaza å overleve

I Gaza har Norsk Folkehjelp gått kreativt til verks for å lære skolebarn å beskytte seg dersom en væpnet konflikt skulle oppstå.

TEKST Ingebjørg Sørenes FOTO Norsk Folkehjelp

SIDEN OKTOBER i fjor har teaterstykket *La oss være forberedt* blitt vist for over 16 000 elever på 29 av Gazas barneskoler. Stykket gir opplæring i CPP, Conflict Preparedness and Protection, som på norsk kan oversettes til beredskap og beskyttelse i konfliktområder.

Etter at Israel avsluttet okkupasjonen av Gaza i 2005, har innbyggerne flere ganger vært utsatt for væpnede konflikter. Bruken av eksplosive våpen i befolkede områder har kostet mange uskyldige menneskeliv. Erfaringer fra tidligere kriger i Gaza viser at en lokalbefolkning som ikke har mulighet til å søke ly fra eksplosive våpen, likevel har økt sjanse til å overleve dersom den har fått opplæring i beredskap.

– Vi håper at vårt tilbud om opplæring i CPP vil bidra til å øke bevisstheten om de sikkerhetstiltakene som innbyggerne i Gaza har tilgjengelig, og gjøre dem i

«Til sammen 16 249 barn og 706 lærere så forestillingen da den ble satt opp...»

stand til å beskytte seg selv og familiene sine i perioder med væpnet konflikt, sier programansvarlig for Norsk Folkehjelp i Palestina, Colin Bent.

ØKT BEREDSKAP

Hensikten med CPP er å øke beredskapen i samfunn med væpnet konflikt gjennom trening, nødhjelp og bevissthet.

– Ideen om et teaterstykke kom etter at vi hadde utarbeidet ulike karakterer til et opplæringsprogram om sikkerhet for skoleklasser, kalt Stay Safe. Hver karakter representerer et tema innenfor CPP, altså forberedelse, beskyttelse, respons, førstehjelp og brannsikkerhet. Vi bestemte oss for å la karakterene danne en familie som må forberede seg til en krise. Manus ble skrevet sammen med The Serb Culture and Arts Association – en lokal partnerorganisasjon som spesialiserer seg på scenekunst, forteller Bent.

KOMEDIE MED ALVORLIG TEMA

Stykket handler om en familie som forbereder seg på en forestående konflikt. Foreldrene vil ikke at nyheten om konflikten skal gjøre barna urolige, og bestemmer seg for å få dem til å hjelpe til med å forberede hjemmet ved å late som om det er en lek. Familien samarbeider om å minske den potensielle risikoen ved å gjennomføre ulike sikkerhetstiltak og skaffe forsyninger i tilfelle krisen blir langvarig. Når konflikten er i gang, blir imidlertid foreldrene nødt til å fortelle barna sannheten, og familien må holde sammen for å overleve.

– Selv om dette er et alvorlig tema, er teaterstykket lagt opp som en komedie med levende karakterer som det er lett å kjenne seg igjen i. Hver karakter og scene i stykket kommuniserer et sett med sikkerhetsbudskap. Slik lærer publikum hva de kan gjøre for å beskytte seg selv og familien på best mulig måte, forteller Bent.

TILTAK SOM REDDER LIV

Sikkerhetsbudskapene omhandler viktige tiltak som hamstring av forsyninger, beskyttelse mot eksplosjoner, forberedelse av hjemmet og et sikkert rom, brannsikkerhet, førstehjelp og prosedyrer for evakuering.

– Reaksjonene på teaterstykket har vært overveldende positive. Blandingen av komedie og drama har virkelig slått an blant elevene, og barn i alle aldre har vist at de har fanget opp nøkkelbudskapene om beredskap og beskyttelse i etterkant av forestillingen. Også lærerne roser stykket for den effektive blandingen av underholdning og læring. Dette er langt fra dagligdags for elevene ved offentlige skoler i Gaza, hvor ressursene er knappe, sier Bent.

Til sammen 16 249 barn og 706 lærere så forestillingen da den ble satt opp 85 ganger på 29 barneskoler mellom 1. oktober og 8. desember i 2016. Nye forestillinger er i gang, og ambisjonen er å nå nye 10 000 elever og 500 lærere. Norsk Folkehjelp håper også å få vist teateroppsetningen på palestinsk TV og internett, slik at det viktige budskapet når ut til enda flere.

Intervju: Lujain Abed

6. klasse ved Al-Led School

1. *Hva har du lært fra forestillingen?*

– Jeg har lært at når det blir krig burde jeg forberede nød-sett med vann, hermetikk, brannslukningsapparat og førstehjelpsskrin.

2. *Forberedte du deg sist det var krig?*

– Ja, vi forberedte oss før vi ble tvunget til å forlate hjemmet vårt i Shuja'iyah. Vi dro til bestefar sitt hus men vi tok ikke nødhjelpsbagen med oss. Etter at jeg så teaterstykket innså jeg at vi kan velge oss et trygt sted i huset hvor vi kan være når konflikten pågår, og forberede huset ved å dekke til vinduene. Når vi velger hvilket rom burde vi velge det rommet som vender bort fra retningen hvor konflikten kommer fra.

3. *Hva gjør du hvis det skjer en eksplosjon utenfor huset?*

– Jeg vil gå på siden av veien og holde meg unna blindgjengere – uvanlige ting som raketter eller miner.

4. *Hva gjør du dersom du finner en blindgjenger?*

– Jeg vil rapportere det til en voksen og si fra til vennene mine om at de ikke tar på gjenstanden.

5. *Hvis du føler at du burde evakuere fra hjemmet ditt, hvordan burde du gjøre det?*

– Vi bør ta med nød-settet som vi har forberedt og møtes på et møtepunkt. Når vi evakuerer, burde vi gå tett inntil veggen. Alle familiemedlemmene må vite hvor vi skal møtes.

«Du må velge et trygt rom uten vinduer. Dersom det har vinduer, burde de dekkes til.»

Lujain Abed

Aseel Abushanab

En barneskoleklasse har kommet for å se stykket La oss være forberedt. *Stykket er finansiert av det norske Utenriksdepartementet.*

Intervju: Aseel Abushanab

6. klasse ved Al-Led School

1. *Hva har du lært fra forestillingen?*

– Vi bør pakke alt vi kan komme til å trenge hvis vi må evakuere under en krig, som vannflasker, ID-kort, viktige documenter og putte dem i en bag.

Forberedte du deg sist det var krig?

– Vi forberedte oss ikke for vi visste ikke hvordan vi kunne forberede oss.

2. *Hva skjedde med deg og familien sist det var krig?*

– En natt hørte vi masse eksplosjoner og luftangrep under måneden Ramadan. Masse eksplosjoner og avskalling. Vi ventet til det ble morgen før vi flyktet sammen med alle naboene våre.

3. *Nå som du har sett forestillingen - hva er planen dersom det skulle komme en ny konflikt?*

– Jeg har lært at når man evakuerer er det viktig å gå tett inntil veggen, gå til et samlingssted, og ta med nød-sett med vann, klær og alle ting som vi kan få bruk for under en konflikt.

4. *Hvilke ting vil du trenge?*

– Brannslukningsapparat, klær, mat, vann, førstehjelpsskrin, hermetikk.

5. *Hadde du dette klart sist det var krig?*

– Ja, men fordi vi hadde ikke pakket det i en nød-bag og alt skjedde så plutselig måtte vi bare flykte umiddelbart uten å ta med noen av tingene.

6. *Hva vil du fortelle familien om forestillingen?*

– Jeg kommer til å fortelle dem at vi burde forberede oss når vi hører på nyhetene at det kan bli en konflikt. Vi burde forberede mat, brannslukningsapparat, førstehjelpsskrin og klær, og ta det oppi en bag.

7. *Hvis du velger å bli hjemme under en konflikt, hvor er det beste stedet å velge?*

– Du må velge et trygt rom uten vinduer. Dersom det har vinduer, burde de dekkes til. Vi forbereder rommet med mat, førstehjelpsskrin og brannslukningsapparat. Dersom det er ting laget av glass der, bør disse tas bort.

8. *Hva er kriteriene for å velge et rom?*

– Rommet bør ikke ha vinduer. Dersom det er vinduer, bør disse vende bort fra veien eller være langt unna eksplosjonene. Vi bør forberede det sikre rommet med alt vi trenger. Veggen i rommet burde ligge langt unna der hvor eksplosjonene kan komme, og slik at hvis det lander raketter i nærheten av huset, vil ikke bygningen falle i hodet på oss.

Ung kamp mot okkupasjon

Å organisere seg for unges rett til deltakelse og utdanning når du hver eneste dag konfronteres med systematiserte maktovergrep, må kunne kalles en øvelse i å holde hodet kaldt. I Betlehem har studenter kjempet for å få være med og bestemme siden 2004.

TEKST OG FOTO Therese Nordhus Lien

En av dem er nitten år gamle Malak Shahine. Hun har gjennom Students Forum Institute (SFI) engasjert seg i prosjektet Young Arab Voices det siste året.

– Det har vært en fantastisk erfaring, smiler hun.

Young Arab Voices samler unge fra ulike organisasjoner i hele Palestina og andre land i regionen for å øke deres debattferdigheter og å tilby en plattform for meningsutveksling. Målet er å øke ungdomsdeltakelsen i lokalsamfunnene og å bidra til demokratibygging.

– Første gang jeg hørte om SFI og mulighetene for å bli med i Young Arab Voices, var på Facebook for ett år siden. Noen av mine medstudenter hadde tidligere nevnt prosjektet, men det var først da jeg leste om debattreningen jeg bestemte meg for å delta, sier Malak.

– Jeg har meninger om mye, og tenkte at jeg her kunne få trent på å ytre meg på en bedre måte, og å få andre til å se ting fra mitt ståsted. Ord er makt, og å beherske argumentasjon og debatt ser jeg på som å ta makt tilbake fra dem som undertrykker meg – som ung, som kvinne og som palestiner som lever under okkupasjon.

Haneen, Samer, Samer Abumufreh og Malak Shahine har engasjert seg for at ungdom skal få mer innflytelse i Betlehem på Vestbredden.

DRILLES I DEBATTREGLER

For å få være med, må ungdommene gjen-

Haneen Hajahjah er frivillig i SFI. Hennes mål er å få unge kvinner engasjert i styre og stell.

Nitten år gamle Malak Shahine står foran en av gatekunstneren Banksys tegninger på separasjonsmuren i Betlehem.

nomgå en søknadsprosess hvor motivasjon og kunnskap er viktige faktorer for å bli godkjent. Blir du valgt, følger et fem måneder langt kurs med møter én gang i uka.

– Vi har det siste året hatt to grupper med til sammen 15 deltakere, forklarer Samer Abumufreh (23). Han var tidligere med som frivillig, men er nå ansatt som frivilligkoordinator i SFI.

– Deltakerne er mellom 18 og 30 år, og stort sett studenter. De drilles i debattregler, teknikk og kroppsspråk, og må også bryne seg på å argumentere for holdninger de ikke nødvendigvis står inne for. Hver gang får de vurderinger og tilbakemeldinger, slik at de kan forbedre seg.

– Programmet har gitt meg større selvtillit, bryter Malak inn.

– Til og med vennene mine kommenterer at jeg har forandret meg etter at jeg ble med her.

Haneen Hajahjah, en av mange frivillige i SFI, er enig:

– Det handler om å lære å tørre å si ifra, å ha tro på seg selv. Unge i Palestina er for dårlig representert i styre og stell, og for unge kvinner er statistikken enda dårligere. Her er vi med på å endre nettopp det.

ALT ER POLITIKK

Uka før ble den nasjonale palestinske debattkonkurransen avholdt i Betlehem. To av totalt 32 lag var fra SFI, som fikk en respektabel andreplass. Konkurransen får mye oppmerksomhet og mediedekning, og ble i år fulgt av mer enn 100 publikummere.

– Dette er også en måte å kjempe mot okkupasjonen på, sier Haneen.

– Alt er en politisk handling her i Palestina, enten det er å plante et tre, å delta i en debattkonkurranse, eller å bruke den lille friheten vi har til å organisere oss. Vi lar oss ikke kue, og vi lar oss heller ikke skremme bort fra landet vårt.

Det siste er et viktig poeng, understreker hun. Undersøkelser gjennomført blant unge i Palestina viser at mange kunne tenke seg å emigrere om de hadde fått muligheten. En stor andel tar høyere utdanning, men arbeidsmarkedet er trangt, og bevegelsesfriheten liten. Palestinere i Betlehem som jobber i Jerusalem, knappe sju kilometer unna, bruker gjerne flere timer hver vei til og fra jobb på grunn av muren. I Jerusalem har veien til universitetet Al-Quds for enkelte gått fra å ta et kvarter til to timer. Den samme virkeligheten preger hele Vestbredden, og framstår som en av okkupasjonens klare mål – å gjøre hverdagen til palestinerne så vanskelig som mulig, og å presse dem til å gi opp.

– DETTE ER HJEMMET MITT

Det er naturligvis ikke muren alene som gjør hverdagen utfordrende for unge palestinere på Vestbredden. På universitetene gjennomfører det israelske militæret ukentlige razziaer, tilsynelatende uten annen grunn enn å forstyrre undervisningen og å trakassere studentene. Over 50 palestinere ble skutt og såret under en slik razzia på et universitet i Jerusalem høsten 2016, kan studentene fortelle.

Tross dette er ungdommene hos SFI klare i sin tale når de får spørsmål om også de ønsker å emigrere til et annet land hvor de kan få brukt utdanningen sin. Et sted de kan bevege seg fritt og til en by som ikke er omkranset av murer.

Haneen smiler:

– Bare for å dra på besøk. Jeg vil gjerne reise og se verden, men Betlehem er hjemmet mitt, og jeg vil bli her og kjempe for retten til å leve her helt til jeg dør.

Malak nikker ivrig.

– Jeg har familie i USA og har vært der flere ganger, men jeg vil alltid tilbake hit. Jeg er lykkelig i Palestina.

Moren ble drept for sitt engasjement – nå kjemper Bertha videre

– Vi trodde hun var udødelig. Hvem ønsker vel å drepe en kvinne som ikke gjorde noe galt mot noen? Det eneste hun gjorde var å kjempe for det beste, for folks rettigheter.

TEKST OG FOTO Mona Bristøl

Bertha Isabel Zúniga Cáceres (26) gir ikke opp kampen for et bedre og mer rettferdig Honduras. 3. mars 2016 ble moren Bertha Cáceres skutt og drept i sitt eget hjem – to dager før hun skulle ha fylt 45 år. Familien hadde lenge mottatt drapstrusler.

KVINNE PÅ BARRIKADENE

Cáceres var leder av urfolksorganisasjonen COPINH, og ble for mange et viktig symbol på kampen for frihet og selvbestemmelse. Hun hadde evnen til å mobilisere, og fikk folk til å forstå at de måtte organisere seg for å bli hørt. Hun sto på barrikadene mot maktstrukturer og kapitalisme, men også mot patriarkatet – *el machismo* – og rasisme. I 2015 mottok hun den internasjonale, prestisjetunge miljøprisen Goldman.

– Hun jobbet ikke bare for urfolket, men for *hele* folket vårt, forteller datteren.

– Jeg vil si at hun var en av de sterkeste lederskikkelsene i landet.

Etterforskningen viste at mamma Bertha ble drept på grunn av COPINHs kamp mot utbyggingen av vannkraftverket Agua Zarca ved elva Rio Gualcarque, i regi av det kinesiske selskapet Sinohydro, honduranske Desa og Verdensbanken. Nå er planene foreløpig satt på vent. Drapet på Cáceres har ført til at verden har fått øynene opp for situasjonen. Men det har ikke stoppet blodsutgytelsene. To av Cáceres' kolleger har blitt drept i løpet av det siste året.

– IKKE BLI LIKEGYLDIGE

Lokalsamfunnet fører nå Cáceres' kamp videre, med datteren Bertha i spissen. I mars var hun på besøk i Norge sammen med Victor Fernandez, en nær venn og kollega av moren. Han representerer også Movimiento Amplio de Dignidad y Justicia (MADJ), som gir juridisk støtte til lokalsamfunn og folk som blir berørt av utvinningsindustrien i landet.

– Mamma sa alltid at vi ikke skulle bli likegyldige og tilpasse oss situasjonen. Jeg føler en forpliktelse overfor henne og det hun lærte meg, sier Bertha.

26-åringen var student i Mexico da moren ble drept. På grunn av truslene mot familien, valgte hun og hennes tre søsken å studere i utlandet. Nå jobber hun fullt og helt med saken.

GRØNNE INVESTERINGER

COPINH, som er en av Norsk Folkehjelps samarbeidsorganisasjoner, har eksistert i 24 år. Siden militærkuppet i 2009 har

FAKTA: ET LAND I NØD

Honduras har om lag 8,7 millioner innbyggere. 70 prosent lever i fattigdom. Militærstyre, politisk ustabilitet, korrupsjon og kriminalitet preger landets moderne historie. Landet har også vært hardt rammet av naturkatastrofer, som da orkanen Mitch i 1998 ødela 70 prosent av landets bananplantasjer og store deler av kaffeproduksjonen.

Organisasjons- og ytringsfrihet er så godt som ikke-eksisterende. En liten maktelite kontrollerer naturressursene – elver legges i rør, jordbruk forurenses av gruvedrift og skogen hugges ned. Når folk organiserer seg for å protestere, blir de truet, forfulgt og i verste fall drept.

Ifølge den britiske avisa The Guardian er landet et av verdens farligste for miljøforkjempere. 123 miljøvernforkjempere er drept siden militærkuppet i 2009, melder antikorrupsjonsgruppa Global Witness.

Bertha Isabel Zúniga Cáceres fortsetter kampen for folks rettigheter i Honduras etter at moren hennes, den kjente menneskerettighetsaktivisten Bertha Cáceres, ble skutt og drept i 2016. I mars var hun på besøk i Norge sammen med Victor Fernandez, en nær venn og kollega av moren.

de kjempet mot ulikhet og vold, og for urbefolkningens rettigheter, ikke minst i forbindelse med utviklingen av gigantiske prosjekter for utvinning av alternativ energi, som gjør store inngrep i naturen.

– Utbyggerne hevder å fremme grønn, ren energi. Så det høres jo ut som om de driver med noe positivt. Men de skaper frykt og fordriver befolkningen ved bruk av vold og drap. Internasjonale konvensjoner krever at urbefolkningen har rett til forhåndsgodkjenning av prosjektene, men det blir totalt ignorert, sier Bertha.

NORSKE PENGER

De siste årene har internasjonale investeringer gjort sitt inntog i landet, via europeiske fond og investeringsbanker. Victor Fernandez sier det trolig også er norske penger involvert.

– Norge og flere andre land bidrar med penger via investeringer i Sentralamerikabanken (BCIE), til det som utgir seg for å være bistandsprosjekter. Agua Zarca-prosjektet alene har fått 24 millioner dollar. Men dere bør vite at lokalsamfunnet på ingen måte nyter godt av disse prosjektene. De som tjener på de såkalte grønne prosjektene, er de som alltid tjener penger – eliten i landet.

ØNSKER AT BAKMENNENE STRAFFES

Åtte personer er nå anklaget for drapet på Bertha Cáceres. Blant disse er to Desa-ansatte og tidligere høytstående militære. Men det viktigste for Berta og Victor er å få tatt dem som står bak, slik at de blir holdt ansvarlig.

– De som utførte drapet sitter midlertidig fengslet i påvente av en rettssak, men de som betalte for dette, er fri. Og de kan når som helst betale andre for å drepe igjen, sier Bertha.

Da moren ble drept, hadde Den internasjonale menneskerettighetsdomstolen ved flere anledninger anmodet myndighetene i Honduras om å gi henne beskyttelse. Dette ble ikke fulgt opp.

– Vi krever også vi at de som skulle ha sørget for at mamma fikk beskyttelse, blir straffet. Sikkerhetsdepartementet har nå innrømmet at de sviktet, men har ikke fått noen straff. Vi kjemper for at offentlige ansatte som skal beskytte folks liv forstår at de aldri igjen kan la være å respektere den oppgaven, og at selskaper og banker forstår at de aldri igjen kan drepe folk eller finansiere dette uten å bli straffet for det.

VERDENS MEST VOLDELIGE

Bertha og Victor lever selv med gjentatte trusler mot seg, men de forsøker å ikke la frykten ta overhånd.

– Vi lærer oss å bevege oss på en strategisk måte. Vi endrer hele tiden rutinene, og oppholder oss ikke på samme sted flere dager på rad. 96 prosent av volden i Honduras har straffefrihet. Hvem som helst har våpen. Så hvem som helst kan drepe deg, sier Victor. Byen han bor i, San Pedro, har i flere år toppet statistikken over de mest voldelige byene i verden.

– Når du har mindre enn én dollar dagen å leve av, og ikke har råd til å kjøpe mat, og noen tilbyr deg 100 dollar for å drepe en person, så gjør mange det for å overleve. Særlig når de ikke blir straffet for det. Vi lever i et samfunn som har mistet fundamentale verdier og respekten for livet, sier han alvorlig.

Zimbabwe, den glemte krisen

Verden må få øynene opp for situasjonen i Zimbabwe, mener Okay Machisa. – Det ligger ikke døde i gatene, som i andre kriseområder. Men folk er livløse – på innsiden.

TEKST OG FOTO Mona Bristøl

– VI MENER SITUASJONEN er like ille som i de landene hvor du daglig ser mennesker som dør. I Zimbabwe er folk døde *innvendig*. Fordi de er redde, fordi de ikke er motiverte, fordi de ikke har mat eller tilgang til sosiale tjenester.

Okay Machisa er leder av menneskerettsorganisasjonen ZimRights, en av Norsk Folkehjelps partnerorganisasjoner i Zimbabwe. Han forteller at den sosiale og økonomiske situasjonen i landet er nedslående. Økonomien har gått fra å være en av Afrikas aller sterkeste, til nær kollaps ved flere tilfeller. Landet hadde verdens høyeste inflasjonsrate på over 8000 prosent i november 2007, og over 100 000 prosent før valget i mars 2008.

– Zimbabwe har hatt høyere inflasjonsnivåer enn noe annet land i verden. I dag har vi ikke vår egen valuta; vi har det som kalles obligasjonssedler, som er nesten ubrukelige. Utenfor våre landegrenser har de ingen funksjon. Det viser hvor vanskjøttet landet vårt er, sier Machisa, som var på et kort norgesbesøk i mars i forbindelse med en rundreise i Europa.

GLEMT AV VERDEN

Zimbabwes 14,5 millioner innbyggere har levd i en krise i mange år, en krise som ikke får særlig oppmerksomhet fra omverdenen lenger.

– Vi føler at vi har blitt glemt av det internasjonale samfunnet. Regjeringen i landet vårt er ikke en regjering for alle; det er en regjering for dem som støtter det ledende partiet. Og hvis de kun tar vare på mennesker som støtter dem, så betyr det at nesten 80 prosent av folket ikke blir passet på, sier Machisa.

Han forteller at den politiske ledelsen i landet, anført av president Robert Mugabe (93), får medisinsk behandling i utlandet fordi det rett og slett ikke er tilgang på det i Zimbabwe. Utdannelse er dyrt og ikke tilgjengelig for vanlige folk. All skolegang koster penger.

– Vi har også opplevd mange naturkatastrofer de siste årene. Og gang på gang opplever vi at landet ikke klarer å ta vare på sine innbyggere. I 2007–2008 ble skolene stengt, mat var ikke tilgjengelig, og sykehusene hadde ikke medisiner. Nå er vi inne i en periode igjen hvor det er fare for at historien gjentar seg om vi ikke får en god administrasjon til å lede landet, sier menneskerettighetsforkjemperen.

VERDENS ELDSTE STATSLEDER

For tiden er ZimRights opptatt av forberedelser til presidentvalget som etter planen vil finne sted i juli 2018. President Mugabe har regjert landet i snart 30 år. Verdens eldste statsleder gjentok i forbindelse med bursdagen sin i februar at han igjen vil stille til valg. Han er innstilt som det regjerende ZANU-PF-partiets eneste kandidat, til tross for at han ved slutten av neste presidentperiode vil være 99 år gammel. Mugabe uttalte nylig også at han «fortsatt er populær», og at ingen er kvalifisert til å erstatte ham.

– Det er trist at vi er «stuck» med ett politisk parti, et som har vist så negative tendenser når det gjelder å beskytte folks rettigheter. Da Mugabe først tapte valget i 2008, ble folk straffet. De ble drept, de ble fratatt eiendommene sine, og kvinner ble voldtatt, sier Machisa.

KRIMINELT Å FORNÆRME PRESIDENTEN

I 2008 viste de første tallene at opposisjonspartiet MDCs kandidat Morgan Tsvangirai hadde vunnet valget. Men ifølge det offisielle valgresultatet hadde ingen av kandidatene oppnådd rent flertall, derfor ble det utstedt nyvalg. Etter tallrike rapporter om trakassering, trusler og voldelige handlinger fra Mugabes støttespillere, valgte Tsvangirai å trekke seg fra nyvalget.

– Vi har et system som ikke aksepterer at folk har en demokratisk rett til å si nei. Makthaverne aksepterer bare stemmer som samsvarer med deres egne synspunkter. Det er for eksempel kriminelt å fornærme presidenten; du kan blir arrestert for det. Det er også ulovlig å si at vi trenger endringer. Mange har blitt arrestert eller bortført på grunn av det, sier lederen i ZimRights.

FOLKET ØNSKER ENDRING

Ved valget i 2013 vant Mugabe overlegent, og ZANU-PF fikk mer enn to tredeler av plassene i nasjonalforsamlingen. Opposisjonen og uavhengige innenlandske observatører hadde sterke innsigelser mot gjennomføringen, mens valgobservatører fra Den afrikanske union og den regionale samarbeidsorganisasjonen SADC mente at det i det store og hele var et fritt valg. Vestlige observatører var utestengt.

Utfordringene foran neste års valg er mange. Folket har fortsatt valget i 2008 friskt i minne. Det er heller ikke klart hvem som blir opposisjonskandidaten. Foreløpig er det kun Tsvangirai som er nevnt, samt noen «merkelige» navn som ZANU-PF har sluppet – trolig for å forvirre, ifølge Machisa. Det som er helt klart, er at folket i Zimbabwe ønsker en endring, og at de har ønsket det i flere år.

– Vi jobber nå med å åpne folks ører, øyne og bevissthet. Vi har ikke noe imot at ZANU-PF styrer, for alltid, så lenge de følger reglene. Men det krever et godt styresett, menneskerettigheter, toleranse og anti-korrupsjon – verdier og prinsipper som er viktig for menneskeverdet. Med ZANU-PF i dag har vi ingenting av dette, sier han.

BLIR OVERVÅKET

Menneskerettighetsaktivister lever under konstant overvåkning av sikkerhetspolitiet i landet. Han sier det ville være å lyve å fortelle at han ikke er redd. Men han forsøker å leve så vanlig som mulig, sammen med familien. Og ta sine forholdsregler. I 2013 be han arrestert og fengslet for arbeidet sitt.

– Vi trenger folk som jobber med dette, spesielt i et land som vårt – som er en ettpartistat. Uansett hvor vanskelig og farlig det er.

Zimbabwes 14,5 millioner innbyggere har levd i en krise i mange år, en krise som ikke får særlig oppmerksomhet fra omverdenen lenger. – Vi føler at vi har blitt glemt av det internasjonale samfunnet, sier menneskerettighetsaktivisten Okay Machisa.

NY SOLIDARITETSLEDER:

– Jeg ble politisk bevisst av å se fattigdommen i USA

Det tok bare fire år fra Philip Rynning Coker var med på sitt første medlemsmøte til han ble leder for Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom. Nå vil han at organisasjonen skal bli en tydelig stemme i stortingsvalget til høsten.

TEKST OG FOTO Anne Håskoll-Haugen

ETTERMIDDAGSSOLA fyller resepsjonen på Sundvollen hotell og Philip Rynning Coker (27) har akkurat holdt appell om Palestina. En uke tidligere ble han valgt som ny leder av Solidaritetsungdom etter å ha hatt vervet som nestleder året før. Han hadde aldri sett for seg dette da han meldte seg inn i Nidaros lokallag for bare fire år siden, men nå har han mange planer for året som kommer.

– Jeg har et mål om at vi skal bli flere medlemmer og at lokallagene våre skal vokse seg sterke og bli enda mer etablert, sier han.

– I tillegg skal vi jobbe for at Solidaritetsungdom skal bli en tydelig politisk aktør fram til valget – vi skal presse på for å få anerkjent Palestina som selvstendig stat og for å bedre vilkårene til asylsøkere, sier han entusiastisk.

FOLK PÅ FLUKT

Kampen for å anerkjenne Palestina som egen stat ble vedtatt av Solidaritetsungdommens landsmøte som hovedkampanje for 2017. I tillegg er den nye lederen spesielt opptatt av at Norge må ta imot flere asylsøkere og flyktninger.

– Det er 65 millioner mennesker på flukt, og i Norge står mottakene tomme, sier han.

– Og når de først kommer til Norge, må vi som allerede er her ta hovedansvaret for integreringen. Selvfølgelig skal de som kommer hit gjøre en innsats for å tilpasse seg det norske samfunnet. Men tenk deg at det var vi som måtte flykte til Syria; det hadde ikke hjulpet hvor mye vi enn ville integrere oss hvis syrerne ikke ville ha oss der.

Philip Rynning Coker mener også at Solidaritetsungdom ikke må være redd for å stille krav til ungdomspartier som for eksempel AUF og SU.

– Vi må si tydelig fra hva vi mener om deres politikk – selv om samarbeidet med disse organisasjonene selvsagt er det viktigste.

STORT ENGASJEMENT

En annen viktig sak for Oslo-gutten er Au pair-senteret som regjeringen nå har besluttet å legge ned. Senteret har vært drevet av Norsk Folkehjelp og Fagforbundet, og målet har vært å gi au pairene informasjon om rettighetene sine, gi vertsfamiliene informasjon og være en støtte for au pairene som er i Norge.

– Gjennom lokallaget på Bislet har vi engasjert oss i å gi au pairene den kulturutvekslingen ordningen egentlig er ment å

være. Vi tok dem med på besøk til Stortinget, på aking og skogsturer.

I både Nidaros og Bislett lokallag har Philip vært opptatt av flyktningenes situasjon. I Nidaros jobbet han som leksehjelper for enslige mindreårige asylsøkere, og i Bislett var han engasjert i bovilkårene på asylmottakene. Det har blitt flere debattinnlegg i Dagsavisen, mange demonstrasjoner, temamøter og planleggingstimer med resten av medlemmene.

AVGJØRENDE VEIVALG

Men la oss spole tilbake noen hakk. Da Philip var tenåring, var det fotball som sto høyest i kurs for ham og de fire brødrene. Han spilte forsvar på Lyn og elsket det. Men på gutterommet på Ullevål var noe i ferd med å skje.

– Jeg hørte på mye sint og politisk reggaemusikk. Den handlet om urettferdighet og skjev fordeling, om atomvåpen og slike ting.

En av artistene han hørte mest på, var Peter Tosh, som vokste opp i slummen på Jamaica. Tosh møtte etter hvert Bob Marley, før han ble verdensstjerne, og de lagde musikk sammen. Han sang også om apartheid i Sør-Afrika, og var en ivrig forkjemper for å avskaffe raseskillepolitikken.

I 2011 reiste Philip til Berkeley i USA på utveksling. Det ble avgjørende for veien videre.

– I Berkeley så jeg fattigdom slik jeg aldri hadde sett den. Jeg så at latinoer og svarte jobbet i yrker som var lønnet så lavt at de ikke kunne leve av det, men også mange hvite i samme situasjon. Jeg forsto at alle kunne være fattige, ikke bare folk i de landene vi tenker på som fattige.

ENGASJEMENTET VÅKNER

Da Philip kom hjem til Norge og flyttet til Trondheim for å studere sosialantropologi, meldte han seg inn i Norsk Folkehjelp. Først som støttemedlem, men etter hvert begynte han å gå på møter.

– Jeg hadde sittet og bladd i Appell og likte det jeg leste. Så dro jeg på et møte, og etter første gang var jeg ikke i tvil: Her skal jeg engasjere meg!

Nå ser han på Solidaritetsungdom som det beste stedet å være, mye på grunn av alle vennene han har fått, men også fordi han lærer så mye. Han forteller at han blir inspirert av alle de kunnskapsrike og engasjerte medlemmene, han mener lokallagene gjør en fantastisk jobb, og gleder seg til å reise rundt og besøke alle sammen. Samtidig er han bevisst på at når du er i et fellesskap hvor mange mener det samme, er det viktig også å lytte til andre meninger og folk fra andre miljøer.

– I Norsk Folkehjelp har jeg utviklet mine politiske briller, men vi må ikke lage vårt eget ekkokammer, sier han.

– VI MÅ IKKE VÆRE PASSIVE

Philip Rynning Coker har nå fullført sin mastergrad i sosialantropologi. Feltarbeidet gjennomførte han i Gambia, og temaet var hvordan kolonitiden og slavetiden påvirker unge gambieres liv i dag.

I framtida håper han på å kunne jobbe enten i et politisk parti, i en bistandsorganisasjon eller med flyktninger og inkludering. Han søker jobber nå, og enn så lenge er han sjåfør på Ullevål sykehus – en jobb han har hatt parallelt med studiene.

– I Norsk Folkehjelp har jeg lært meg hvor viktig det er å ta et standpunkt, ikke sitte passiv og se på samfunnsutviklingen. Nå vil jeg at enda flere skal engasjere seg i Solidaritetsungdom; verden blir i hvert fall ikke mer rettferdig hvis vi *ikke* jobber for det, sier den nye solidaritetslederen.

«I Norsk Folkehjelp har jeg lært meg hvor viktig det er å ta et standpunkt, ikke sitte passiv og se på samfunnsutviklingen» – *Philip Rynning Coker*

På våre aktiviteter heter det bare «vi»

Da vi våren 2015 begynte å se en økning i antall flyktninger som krysset grensene til Europa, skulle vi også etter hvert lære en del om oss selv og den såkalte europeiske kulturen. Mange av de negative reaksjonene knyttet til flyktningene er preget av en tanke basert på forestillingen om at «vi» som en fastlagt gruppe, er radikalt annerledes enn «de andre».

Kultur er ikke fast ting vi ikke kan løsrive oss fra. Kultur kan sees som en prosess av tradisjoner, vaner og skikker som alltid er i forandring og som er like forskjellig innad i et samfunn som mellom samfunn. Fredagstaco er blitt norsk, mens lengdeløpsskøyter er mindre viktig for unge i dag enn da våre foreldre vokste opp.

Når våre lokallag har leksehjelp for innvandrerungdom eller språkkafé på mottak, er kultur heller berikende enn problematisk. Alle deltakerne ønsker å passe inn, inkluderes i det store «vi», og ikke minst bidra til samfunnet via student- og senere arbeidslivet. I møtet mellom ulike kulturer dannes et «vi». Og de lokale erfaringene vi gjør oss i inkluderingsaktivitetene viser at majoriteten av flyktningene vi møter ikke er bundet og uløselig knyttet til det vi kaller kultur, og at det heller er mange fellestrekk mellom «deres» og «våre» kulturelle trekk. Gjennom lokale aktiviteter drar vi storpolitikken ned på grasrotnivå og prøver å legge bort statiske kategorier og fiktive barrierer, noe som blant annet fører til at en del av beboerne på mottakene blir aktive i våre lokallag. Solidaritet i praksis.

Philip Rynning Coker,
Leder, Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom

TEMA

Lokalt eng

I juni reiser åtte medlemmer fra Norsk Folkehjelp Kragerø til East Africa Cup som sanitetsmannskap og fotballdommere. F.v.: Desirée Penzo, James Matovo, Emelice Uniragiye og Olivier Gisa.

gasjement

Mamma Simone van Schijndel og sønnene Lasse (12) og Sindre (8) Smits er fra Nederland, og synes språkkafeen er et flott opplegg. Her spiller de Alias med Zeresenay Gebremichael og Henok Gebregergish fra Eritrea.

Byen med det store hjertet

Norsk Folkehjelp Kragerø har en finger med i det meste som rører seg i den idylliske telemarkbyen. De engasjerte medlemmene nøler aldri med å svare ja når de blir spurt om å stille opp.

TEKST Sissel Fantoft FOTO Elen Johanne Jarli

↖ *Emil Christian Fasting (80) flyttet til Kragerø for noen måneder siden, og synes det er koselig å spille sjakk med Fahrad Gholami fra Iran på språkkafeen.*

← *Hver onsdag inviterer Norsk Folkehjelp Kragerø til formiddagstreff for eldre, her er det Tore H. Larsen og Henry Isnes som underholder med sang og musikk.*

↑ *Omar Assad Joumaa og Mahmood Chawe kommer begge fra Aleppo i Syria, men ble først kjent på flyktningmottaket i Lyngdal. De bruker gjerne timevis på kjøkkenet for å lage syrisk mat til gjestene på språkkafeen.*

I KRAGERØ KOMMUNE bor det 11 000 mennesker, og mer enn 200 av dem er medlemmer i Norsk Folkehjelp.

– I tillegg har vi 1300 kollektivt tilmeldte, gjennom fagforeninger og lokale organisasjoner. Norsk Folkehjelp er en institusjon i Kragerø; vi har et godt forhold til kommunen, og de aller fleste vet hvem vi er og hva vi gjør, sier leder Henry Isnes.

Lokallaget driver egen kafé og frivillighetssentral, og de lager og kjører ut middag til 120 eldre i kommunen hver eneste dag året rundt.

– Vi leverer 45 000 måltider hvert år. Maten lages i Café Edvard av våre fire ansatte. I tillegg til at den kjøres ut til eldre, blir den hver dag servert i kvinnefengselet i byen. God, hjemmelaget mat laget fra bunnen av blir satt pris på, forteller Arne Thore Nygaard, som blant annet er styreleder for frivillighetssentralen og Café Edvard.

Kafeen har fått navnet etter Edvard Munch, som sto rett utenfor der kafeen ligger i dag da han i 1911 malte Solen som henger i Universitetets aula. Kafeen har en omsetning på 4,5 millioner kroner årlig, og har vært i drift siden 1998.

– Vi driver ikke med dette for å tjene penger; vi er fornøyde hvis det går rundt. I tillegg til at vi serverer god mat, bidrar vi til å skape lokale arbeidsplasser, sier Nygaard.

INGEN FRITIDSPROBLEMER

Hver onsdag inviterer Norsk Folkehjelp Kragerø til formiddagstreff i byen.

– Da kjører jeg rundt i lagets minibuss og henter de eldre hjemme, og så hygger vi oss med sang og musikk, gjerne med Henry på gitaren, sier Tore H. Larsen. Han er nestleder i laget, leder av saniteten og beredskapsleder for Norsk Folkehjelp i Telemark.

– Jeg er pensjonist, men har ingen fritidsproblemer – jeg reiser rundt i hele Sør-Norge og holder førstehjelpskurs, og siden jeg er den eneste av oss som har førerkort for minibuss, blir det mye kjøring og henting. Jeg kommer i kontakt med mange flotte mennesker, og er glad for at vi har såpass god rekruttering til laget, sier han.

Frivillighetssentralen holder til i Kragerø sentrum, og i de samme lokalene ligger butikken Om Att, som selger brukte klær, bøker og diverse annet. Butikken

EAST AFRICA CUP

Norsk Folkehjelp Kragerø samler inn penger slik at ungdommer fra øya Pemba i Zanzibar kan reise til East Africa Cup i Tanzania i juni. Også åtte medlemmer av Norsk Folkehjelp Kragerø reiser til East Africa Cup som sanitetspersonell og fotballdommere. Fire av deltakerne på turen er selv tidligere flyktninger fra Øst-Afrika. Målet er å samle inn 40 000 kroner slik at 40 ungdommer fra Pemba, og spesielt fotballglade jenter, kan delta på cup-en. Ønsker du å hjelpe fotballspillerne fra Pemba til East Africa Cup? Gå inn på **http://minaksjon.folkehjelp.no/norsk-folkehjelp/3-2828** hvis du vil gi et bidrag.

Hvert år kjøres det ut 45 000 måltider til byens eldre og kvinnefengselet i Kragerø fra Café Edvard som drives av Norsk Folkehjelp. Til venstre styreleder i Café Edvard Arne Thore Nygaard.

Ismaeel Bakar fra Syria er skredder, og en populær mann i bruktbutikken Om Att.

er betjent av frivillige, og her arrangeres det strikkekafé og andre hyggelige treff.

MONTERER BUNADER

Flere av de frivillige er elever ved Voksenopplæringa i Kragerø, og en av dem er Ismaeel Bakar. Han flyktet fra en tilværelse som skredder i Damaskus på grunn av krigen i Syria, og meldte seg raskt inn i saniteten til Norsk Folkehjelp da han kom til Kragerø. Han ble raskt en populær skikkelse i Om Att.

– Jeg reparerer klær og sko, og jeg syr nytt. Jeg har blant annet montert bunader, forteller han. Selv om Bakar har fått opphold i Norge og er travelt opptatt med skolegang, har han fortsatt faste tider hvor han er til stede ved symaskinen sin i Om Att.

– Ismaeel har tilført Norsk Folkehjelp Kragerø mye. Det finnes mange flyktninger her som er utrolige ressurser med solid utdanning og språkkunnskaper, sier Tore H. Larsen.

FANTASTISK ENGASJEMENT

Kragerø-laget holder til i hyggelige lokaler med et eget lite kjøkken. Like ved siden av står et splitter nytt depot fullt av utstyr.

– Vi har investert 200 000 kroner i depotet, og er veldig fornøyd med det vi har fått til.

Her har vi alt utstyret vi trenger samlet på ett sted, og et eget skap med sambandsutstyr. Vi disponerer også en egen båt, forteller depotleder Per Fredrik Nilsen.

Da flyktningkrisa slo inn for fullt høsten 2015 ble det opprettet et akuttmottak i Kragerø. Tidlig en morgen ble Tore H. Larsen oppringt og spurt om Norsk Folkehjelp kunne mobilisere.

– I løpet av noen timer var 32 frivillige på plass, og de neste dagene ble det lagt ned enormt mange dugnadstimer. Vi hadde blant annet ansvar for å samle inn og distribuere klær, lage prioriteringskø til helsevesenet og sette i gang aktiviteter. Det var et fantastisk engasjement ikke bare Norsk Folkehjelp, men hele Kragerø viste, forteller han.

POPULÆR SPRÅKKAFÉ

Desirée Penzo var en av dem som engasjerte seg under flyktningkrisa, og har siden blitt medlem i Norsk Folkehjelp.

– Kragerø er en velsignet by å bo i når slike situasjoner oppstår. Jeg tror de 120 flyktningene som kom til akuttmottaket her fikk en positiv opplevelse i sitt møte med nordmenn. Det handler om å ta imot folk på en skikkelig måte, og alle lærte mye av hverandre, sier hun.

Kragerø kommune tar hvert år imot mellom 40 og 60 flyktninger som har fått opphold i Norge. Hver torsdag arrangerer Norsk Folkehjelp en populær språkkafé hvor alle som har lyst kan møtes for å spille spill, spise god mat og snakke norsk sammen.

– Her møtes vi fri for kulturelle føringer på nøytral grunn og hygger oss sammen. Det spiller ingen rolle om du kommer fra Drangedal eller Eritrea, om du er fire eller hundre år gammel. Her er alle vennlige og senker skuldrene, sier hun.

Språkkafeen har mange faste gjester som møter trofast opp hver torsdag.

– Det er helt tydelig at de trives her. Selv om mange går på skole og norskkurs, er det noe helt annet å praktisere norsk i disse omgivelsene, sier Dagfinn Jensen, sekretær i Norsk Folkehjelp Kragerø.

VI STÅR SAMMEN MED FOLK I PALESTINA

FOLK FORANDRER VERDEN

STØTT 1.MAI-AKSJONEN

SMS «1.MAI» TIL 2160 (100 KR.)

VIPPS VALGFRITT BELØP TIL 10145

Norsk Folkehjelp

Live er best med høyt turtall

Før var hun mest opptatt av musikk og dyr. Nå er det nesten bare akuttmedisin og beredskap som står i hodet på henne. Live Kummen vet ikke helt hvor den ene veien slutta og den andre begynte.

TEKST OG FOTO Ida Kroksæter

Det var ikke mange som kjente Live Kummen da hun ble valgt som leder for saniteten. – Det var stort å bli spurt om å stille til valg i 2013, at noen tenkte på meg, sier hun.

ETT AV VEISKILLENE er i alle fall medisinstudiene i Bergen, der hun tok oppfordringen om å lære seg førstehjelp på alvor. Nærmeste kurs fant hun hos Norsk Folkehjelp Sanitet Haukeland.

– Deretter gikk det slag i slag.

Live ler høyt, som hun ofte gjør. Da hun flytta til Bergen i 2005, var det for å bli psykiater. Slik gikk det ikke. Åtte år senere ble hun valgt til leder for hele Norsk Folkehjelp Sanitet. 60 lokallag og 2000 frivillige.

– Jeg var fascinert av psykologi, men fant fort ut at andre ting passa meg bedre. Det var Norsk Folkehjelp som satte meg på sporet av akuttmedisin og det jeg driver med i dag. Altså, jeg skulle ønske jeg hadde en bedre forklaring på hvorfor jeg gjør det jeg gjør, men det har jeg ikke. Jeg liker å jobbe med folk; det er ikke mer komplisert enn det.

– Men ikke alle som liker å jobbe med folk tar fatt på medisinstudier?

– Hvis jeg peiler meg inn på en bane, fortsetter jeg til jeg er ferdig; det er ikke noe mer nobelt over dette enn det. Men jeg syns jo det er gøy. Jeg er tiltrukket av spenningen i jobben min og liker å ha en jobb der jeg må tenke og snu meg fort, og raskt ser effekten av det jeg gjør.

AMBISIØSE MÅL

Nå ser Live også effekten av fire års hardt og målretta arbeid med å ta saniteten inn i en ny tid. Enkelt forklart skal organisasjonen vokse fra 60 til 100 grupper og fra 2000 til 3000 mannskaper innen 2019.

– Vi skal vokse, men ikke for enhver pris. Det vi leverer skal være solid, sier hun bestemt.

– Hvordan føler du at det går?

– Vi er inne i et godt driv når det gjelder vekst og utvikling, men også med tanke på kultur. Vi ønsker det nye mer velkommen, og vi tåler at det stilles krav til oss. Vi er inne i ei fin tid, der hele organisasjonen drar i samme retning, og det er veldig morsomt å være leder! Hvis vi på neste landsmøte kan presentere en positiv og endringsretta kultur, skal jeg være stolt.

– Hva er de største utfordringene for saniteten?

– Å skape en helhet som favner alle lokallagenes utfordringer. Vi er ingenting uten lokallagene, og hvert lag har sine utfordringer. Det er vanskelig å favne alt dette og tilrettelegge slik at alle føler de får drahjelp og kan samle seg rundt én identitet.

ET STORT ANSVAR

Live følte at hun kjente Norsk Folkehjelp Sanitet ganske godt da hun i 2013 stilte til valg som leder, men sier at det var en større jobb å bli kjent med organisasjonen som helhet.

– Visste du hva du bega deg ut på da du stilte til valg?

– Det var et lite sjokk å plutselig sitte i et styre som forvalter et milliardbudsjett, flere tusen ansatte og så mange prosjekter i så mange land. Det var mye å ta innover seg, medgir hun.

Men noen hadde skjønt at denne dama kom til å takle også dette.

– Det var stort å bli spurt, at noen tenkte på meg. For meg var det en mulighet til å bli leder i en stor og bra organisasjon, som driver med et arbeid jeg har

Live er med på det hun kan av aktiviteter i lokallagene, som årets vinterkurs på Elverum (bildet i midten), eller som frivillig under ungdoms-OL på Lillehammer. Her sammen med Martin Adelsøn (venstre) og Ronny Franzen.

tro på.

Siden da har Live møtt mange nye ansikter, og mange har blitt kjent med den sprudlende gudbrandsdølen. Men helt innpå slipper de færreste. Ifølge henne selv kan hun være utadvendt, men også ganske privat.

– Har du grua deg til dette intervjuet?

– Ja, kommer det kontant.

– DU MÅ HOLDE DET DU LOVER

Kort oppsummert er Live oppvokst Tretten i Gudbrandsdalen, med to aktive og engasjerte foreldre og to småsøsken.

– Tretten er fortsatt hjemme, men jeg kommer ikke til å bosette meg der. Det er som med alle små steder; det er ikke mye rom for å skille seg ut.

– Hva har du arva hjemmefra?

– Å stå på og jobbe for ting. Og å være samvittighetsfull – på godt og vondt.

– Hva innebærer det å være samvittighetsfull, da?

– Å holde det du lover og stå for det du sier. Og levere det du sier du skal levere. Jeg er ikke alltid like flink til å si nei når det blir for mye, eller å delegere. I det å være samvittighetsfull kan det ligge et problem med å slippe kontrollen. Det er noe jeg jobber med.

– Du liker å ha kontroll?

– Jeg tror alle som kjenner meg vil si at jeg har et visst kontrollbehov, ja!

Og der var den smittende latteren igjen.

TAR INGEN SNARVEIER

Et turnusliv kan være utfordrende nok, men turnusen er også det som får kabalen til å gå opp for sanitetslederen. Live deltar på alt hun kan av aktiviteter i sanitetet – enten det er øvelser i lokallaget, kurs eller årsmøter.

– Jeg syns jo det er gøy! Jeg kunne nok silt litt mer, men jeg syns det er viktig at de som har valgt meg skal se meg en gang i blant, og at jeg også er en av mannskapene. Det å reise rundt og møte folk gir meg mye, jeg gjør det ikke bare av plikt. Det er også en form for selvutvikling.

– Du har også rukket å ta de fleste kursene på kursstigen til sanitetet?

– For meg har det vært viktig å ikke ta noen snarveier, bare fordi jeg er lege eller leder. I tillegg gir det meg en bedre forståelse for hva vi driver med.

Men lederkursene har hun ennå ikke rørt.

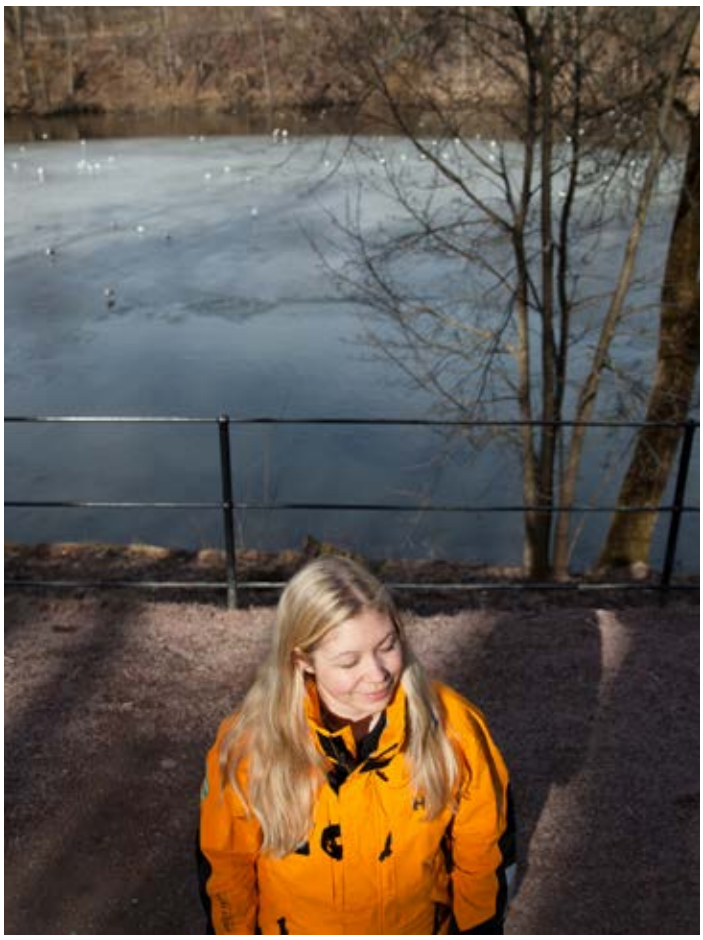

– Er du bevisst på lederstilen din?

– Jeg har ikke et så reflektert forhold til det. Noen ganger føler jeg meg dels som leder og dels som maskot. Det er ikke så farlig om folk ler med meg eller av meg. Men alt til sin tid; jeg er seriøs når det trengs. For meg er det viktigste som leder å være tydelig, og å tørre å ta avgjørelser og stå ved dem. Samtidig håper jeg at jeg er en leder som hører på hva andre har å si.

– Opplever du at du blir hørt?

– Ja, og det er utrolig gøy å se at hvis jeg sier noe fra talerstolen, så begynner det å røre seg i organisasjonen. Folk følger opp og det ruller litt av seg selv, sier hun begeistret.

GOD PÅ Å SLAPPE AV

Men hvordan er det å sjonglere jobben som lege og ledervervet i en stor organisasjon?

– Dette burde jeg kanskje ikke si, men det hjelper jo litt at jeg ikke har noen forpliktelse på hjemmebane. Jeg fyller definitivt kalenderen og har ikke mye tid til å kjede meg, men det er sånn jeg liker å ha det. Samtidig er det mange synergier mellom jobben og vervet. Det jeg lærer på jobb er nyttig for det jeg gjør i Folkehjelpa, og omvendt. Jeg er liksom i den samme bobla hele tida.

– Men du må vel ha behov for å koble av en gang iblant?

– Det er klart jeg trenger det. Jeg har ei venninne som sier at hun kjenner ingen som har så høyt aktivitetsnivå som meg, men heller ingen som kan slappe så fullstendig av når jeg først gjør det.

– Hva gjør du da?

– De siste årene har jeg svømt ganske mye. Under vann får du liksom ikke gjort så mye annet. I tillegg kan jeg godt ligge på sofaen en hel kveld og se på tanketomme serier, eller sette på musikk og danse litt for meg selv. Jeg har drevet mye med musikk og sang, og det hadde nok vært et alternativ hvis jeg ikke brukte all fritida mi på Folkehjelpa.

DEN RØDE PASSATEN

For tiden er Live bosatt på Hamar, men hun vet at hun ikke blir værende der så lenge. Leiligheten leies av sykehuset, ferdig møblert. For å bli anestesilege må hun godta å bli flyttet på med jevne mellomrom. Det faste holdepunktet hennes er en rød Passat.

– Bilen min er omtrent det eneste jeg eier i verden. Den og en vaskemaskin, en overmadrass og en tv.

– Og det er greit?

– Akkurat nå er det fint. Jeg har flyttet ofte de siste årene, og skal flytte enda et par ganger før jeg er ferdig med spesialiseringen. Da er det godt å ikke ha for mye å flytte på.

– Hva har du i bilen, da?

– Om vinteren har jeg et par ski og ellers det meste av det jeg trenger, altså øretelefoner, noe medisinsk utstyr, tre bamser og litt mat og drikke. Og veldig ofte beredskapssekken og en bag med folkehjelpsklær. Om sommeren bytter jeg ut skiene med bikini og noen håndklær.

– Hvor lenge har du planlagt framover i tid?

– Jeg skal bli ferdig med spesialiseringen min, og så har jeg et ønske om å jobbe enten i legeambulanse eller i luftambulanse. Mer enn det, vet jeg ikke.

– Og Folkehjelpa?

– Jeg skal sitte fram til 2019, men kanskje jeg ikke tør å gå av. Jeg vet egentlig ikke hva jeg skal gjøre med meg selv når dette er over. Det blir kjempetungt å gi slipp.

Svein Magne Skeie er daglig leder og mangeårig medlem i Norsk Folkehjelp. I februar fikk han utmerkelsen æresmedlem.

Frivillighetens pris

I 1973 skulle Svein Magne (57) bare bidra med noen få dugnadstimer. Nå ser han tilbake på 44 år i Norsk Folkehjelp. Et liv hvor frivillighet og enkeltmennesker har stått i sentrum.

TEKST Alexander Urrang Hauge FOTO Haakon Nordvik

– HVIS DU SPØR meg hvorfor det ble sånn, hvorfor jeg skulle bruke livet mitt i Folkehjelpa, har jeg ikke noe klart svar. Kanskje fordi jeg selv har vært skadet og følt på det å være avhengig av andre, sier Svein Magne Skeie, daglig leder i Norsk Folkehjelp Haugaland.

Svein Magne bor i Haugesund, men er fra Avaldsnes på Karmøy. Livet hans har blitt flettet tett sammen med utviklingen i Norsk Folkehjelp. I februar ble han æresmedlem i organisasjonen.

– Jeg har fått utrolig mange venner og møtt sterke personlige skjebner. Det gjør noe med deg, sier han og gnir seg lett på haka.

VÅREN I ANMARSJ

Det er en grå formiddag i Haugesund. Suset fra byens gjennomfartsåre, Karmsundgata, kan høres fra utsida. En strøm av biler, lastebiler og busser. Klokka har akkurat passert elleve, og det er en vanlig onsdag. Minusgrader og regnbyger har sluppet taket, og våren er i anmarsj.

Svein Magne Skeie skjenker mer kaffe og kikker ut av vinduet. Arbeidsdagene hans er lange og varierte. Kveldene går ofte med til arrangementer. Samlinger for ungdom, noen eldre som skal på dans, andre som sitter alene hjemme og som trenger skyss.

– Det er alltid behov for flere hender. Jeg husker så mange mennesker, men det er spesielt en historie som har brent seg fast, om to mennesker fra Rwanda, forteller Svein Magne, og tar en slurk av kaffen.

Men før vi nærmer oss Afrika og sterke historier – hvordan begynte det hele?

KRONERULLING TIL MINIBUSS

Svein Magnes ansikt bærer preg av et liv som er levd, men de beste rynkene er smilerynker. Da han begynte i Folkehjelpa tidlig på 1970-tallet, hadde verken kommunen, staten eller sykehuset noe tilrettelagt transporttilbud til bevegelseshemmede og rullestolbrukere. Norsk Folkehjelp ordnet opp i det.

– Jeg husker den første minibussen vi kjøpte. En mørkegrønn og Tyskland-produsert Hanomag med plass til 12. Vi kunne også ta med oss rullestolbrukere. Det var begynnelsen på en fin tid, minnes han.

Bussen ble finansiert gjennom iherdig kronerulling av Norsk Folkehjelp og Haugesund Brannvesen.

– Målet var å gi disse menneskene en mulighet til å komme seg ut, enten det var til daglige gjøremål eller kanskje bare på tur, forteller Svein Magne.

På det meste hadde lokallaget seks busser i sving. Et helt kobbel av sjåfører sørget for at hjemmesittende bevegelseshemmede fikk med seg både 17. mai-tog og julegudstjeneste.

UNGDOMMENE FRA RWANDA

Fra etasjen under høres lyden av stemmer. Det er pensjonistene som gjør seg klar til middag. De har blitt hentet hjemme, og nyter et kaldt glass juice før maten blir servert. Svein Magne vil tilbake til Rwanda.

– Vi fikk to ungdommer fra Rwanda hit. Alain og John, het de. Det var Alain jeg ble best kjent med. De kunne ikke norsk, de visste ikke hva de skulle gjøre, så de fikk leie en leilighet i loftsetasjen her, sier Svein Magne og kikker i taket.

– Jeg husker at vi hadde mange gode og krevende samtaler. Jeg fortalte dem

Hver onsdag lages det middag for pensjonister på folkehjelpshuset. I dag serveres det kylling curry med ris.

at de måtte lære seg norsk, at de måtte komme seg i jobb, at de måtte tjene penger og forsørge seg selv, forteller han.

Svein Magne brukte mye tid sammen med Alain og John. De to voksne ungdommene hadde rømt fra et Rwanda i krise, og det preget dem.

– De hadde opplevd folkemord og sett sine nærmeste blitt drept. De var i en forferdelig situasjon. Men de lærte seg norsk, og jeg husker godt da Alain fikk sin første jobb, sier Svein Magne og ler. – Ironisk nok var det på det store fryselageret til Diplom-Is i Haugesund. Det er et godt stykke vei fra et varmt og godt Rwanda til minusgrader og kjeledress langt, langt mot nord, fortsetter han.

– HAN KALLER MEG PAPPA

Resten er historie, som det heter. Alain og John tjente penger og skapte seg et nettverk. Men Svein Magne lot det ikke bli med det.

– Har dere tenkt å bo i den lille loftsleiligheten hele livet, spurte jeg Alain. Han svarte nei, begynte med boligsparing for ungdom og kjøpte seg leilighet. Nå bor han i Australia med kone og barn, forteller Svein Magne, og blir stille.

– Han ringer meg ofte; han kaller meg pappa og forteller hvordan han har det. Han er voksen nå og lever et godt liv.

Vi hører fortsatt suset fra trafikken. Stemmene i underetasjen er også der fremdeles; de er sterkere nå.

UT AV ENSOMHETEN

En gruppe pensjonister kommer hit hver onsdag. I matsalen er langbordet dekket. Servietter er dandert i glassene. På menyen står kylling curry og ris. Gjestene er middagssultne og klar for mat. Noen av dem har nylig blitt pensjonister. De har spenst i kroppen og glimt i øyet. Andre er eldre, langsommere, men likefullt til stede med smil og blikk.

En kvinne kommer bort til oss. Hun vil verken bli tatt bilde av eller gi oss navnet sitt, men hun vil si noe.

– Dette er ukas høydepunkt. Jeg ble plutselig alene for tre år siden, da mannen min døde. Det er så lett å bli ensom. Her møtes vi og prater og ler og har det fint. Mange av oss er i samme situasjon. Dette tilbudet hindrer mange i å føle seg alene, sier hun og setter seg.

Den neste er en mann med rullator, penn og papir i brystlomma, og et skarpt blikk. Han heter Claus Tørresdal og er fast bruker av onsdagstilbudet til Norsk Folkehjelp i Haugesund.

– I dag ble jeg hentet hjemme. De hjalp meg inn i bilen. Og nå serverer de herlig mat og god kaffe, sier han. – Jeg er 92 år nå. Jeg får lov å være her – og når vi har drukket kaffe kjører de oss hjem. Tenk deg hva dette betyr for oss.

Men nå settes maten på bordet og Tørresdal må sette seg.

LYSER OPP I HVERDAGEN

Svein Magne Skeie står midt på gulvet og ser pensjonistene ta plass rundt bordet. Kjøkkenpersonalet setter fram maten, og samtalen rundt bordet glir lett.

– Det er flotte folk, sier Svein Magne. – Vi mennesker preger jo hverandre. Jeg har fått mye ut av årene i Norsk Folkehjelp. Jeg har blitt kjent med mennesker som har gitt meg like mye som jeg har gitt dem, sier han, og setter seg til bords.

Ute skal snart grønne knopper springe ut. Kanskje et bilde på Norsk Folkehjelps arbeid – å bringe lys og liv i hverdager som er grå og litt for like?

Kilde til gjenbruk og selvfølelse

I bruktbutikken Kilden i Haugesund kan alle få seg et antrekk – enten du er mann, kvinne eller barn. Og det til en billig penge. Dessuten får du en dose verdighet og en god samtale med på kjøpet.

I ET BESKJEDENT, men hyggelig lokale i Djupaskarsvegen i Haugesund vokser det fram et tilbud for dem som ikke har så mye, eller som er opptatt av gjenbruk. Kildens lokale ligger omtrent vegg i vegg med Haugesund Stadion. FK Haugesund eier huset, og leier det ut gratis til Norsk Folkehjelp.

– Hos oss kan du kjøpe barneklær for fem kroner plagget og en bukse til ti kroner. Responsen fra kundene er svært gode, sier Målfrid Vold, som styrer prosjektet. Sammen med frivillige holder hun åpent fra tolv til seks – tre dager i uka.

HJELP TIL SYRISKE FLYKTNINGER

Det begynte høsten 2015. Den humanitære krisen i Syria nådde plutselig Haugesund. Via Storskog kom hundrevis av syriske flyktninger til Norge. Til Haugesund kom det over 180 mennesker. Kvinner og barn, gamle og unge. De hadde ingenting. Lokale dugnadskrefter oppfordret til innsamling av klær og utstyr, men noen måtte organisere arbeidet. Sortere og ordne, velge ut og tilpasse.

– Vi så at folk tok med seg søppelsekker med klær som var gratis. Når det koster litt penger, tar folk bare det de trenger.

I dag er kundegruppa sammensatt og spenner vidt.

– Vi har alenemødre fra Haugesund som har lite å rutte med. Vi har flyktninger og innvandrere. For oss handler det om verdighet. Alle kan bruke fem kroner på en body til barnet sitt. Det har en verdi å føle at du kan forsørge noen, sier Målfrid.

– Vi har også mange som er opptatt av gjenbruk. Vi lever i et overflodssamfunn hvor vi aldri rekker å slite ut klærne. Det er bedre at noen kan bruke dem, enn at de kastes eller støver ned i skapet, sier Målfrid.

Nesten like viktig som kleshandelen er sofagruppa ved inngangspartiet.

– Her foregår det både leksehjelp og språkopplæring. Vi ønsker at folk setter seg ned, tar en kopp kaffe, og slår av en prat. Klær er viktig, men like avgjørende er et trygt nettverk og sosial kontakt, avslutter Målfrid Wold.

Frivillige holder bruktbutikken Kilden oppe fra tolv til seks tre dager i uka. Fra venstre: Wenche Jonassen, Målfrid Vold, Ann-Kristin Wikbø

Ny redningsgruppe i Bodø

Norsk Folkehjelp Bodø har igjen fått ei operativ søk– og redningsgruppe, noe som har vært etterlengtet i laget.

TEKST Ida Kroksæter

GRUPPA HAR FORELØPIG ti godkjente mannskaper som står klar til å rykke ut på leteaksjoner eller andre redningsoppdrag der frivillig innsats trengs.

– Vi så behovet for flere frivillige mannskaper i Bodø og hadde lyst til å bidra, sier gruppas leder, Eiolf Steinvik.

På rekordtid har de gjort unna nødvendig kursing for å bli godkjente mannskaper, og i februar kunne gruppa presentere seg for politiet i Bodø, som har det øverste ansvaret for leteaksjoner i Salten-distriktet.

– Det er veldig bra at det etableres enda ei søk– og redningsgruppe her i Bodø. Det er det definitivt behov for. Vi har hatt noen oppdrag vi ikke har fått til i nærområdet vårt, sa stabssjef Arne Hammer i møtet med representantene fra Norsk Folkehjelp.

TRENER JEVNLIG

Gruppa regner med å rykke ut på rundt ti oppdrag i året. I tillegg møtes medlemmene jevnlig for å trene sammen.

– Vi trener blant annet på førstehjelp og på å være raskt ute når alarmen går. Det er tiden det tar å finne den savnede om teller, og vi ønsker å være mest mulig effektive i alle ledd, sier Steinvik.

Og nettopp derfor har ikke redningsgruppa noe depot i Bodø. Alle har beredskapsutstyret hjemme, slik at de kan rykke ut umiddelbart når alarmen går.

– Vi er også opptatt av god samhandling, og jobber for et godt samarbeid med både politiet og de andre frivillige organisasjonene, sier Steinvik.

Gruppa ønsker nye medlemmer velkommen, og ønsker å tilby kurs til nykommere i løpet av året.

STOLT LEDER

Søk– og redningsgruppa får skryt av lokallagets leder Rebecca Larsen Finbak, som forteller at nettopp denne aktiviteten har vært et savn for lokallaget.

– Det er helt fantastisk at vi nå har fått denne gruppa på plass. Det har vært et ønske og en drøm å få ei operativ søk– og redningsgruppe i Bodø, men vi har manglet initiativtakere. Nå fikk vi den servert på gullfat, sier hun.

De som vil engasjere seg i våre redningsgrupper kan sende en mail til beredskap@folkehjelp.no

Bygger skredberedskap i Innlandet

I mars tok 12 mannskaper fra lokallagene Moelv og Elverum skredkurs. Utdanningen er første skritt mot en ny skredberedskap i Innlandet.

Medlemmer fra Moelv og Elverum reiste til Tyin for å skaffe seg skredkompetanse. Behovet for skredkompetanse i Innlandet er økende.

TEKST OG FOTO Ida Kroksæter

– VI SER AT klimaet endrer seg og at hyppigere forekomster av skred er noe som kommer nærmere og nærmere oss, derfor er det viktig å være godt forberedt. Det er også stadig flere som bruker områdene her, og vi ser en økende fare for at noe kan skje, sier beredskapsleder for Innlandet, Ivar Windju.

SKRED VED SKISENTERET

Det er ikke veldig vanlig at det går skred i områdene som de to lokallagene dekker, men de siste vintrene har vist at det kan skje. I 2016 gikk et 30 meter bredt skred på Natrudstilen, rett ved Sjusjøen skisenter. Frivillige mannskaper fra Røde Kors og Norske redningshunder rykket ut for å gjennomsøke skredet, for å forsikre seg om at ingen var blitt tatt.

Skredet på Sjusjøen kunne ikke Norsk Folkehjelp respondere på, fordi de ikke hadde kvalifiserte mannskaper.

– Da begynte vi å se på hva vi kunne få til, sier Windju.

LÆRERIKT KURS PÅ TYIN

I både Moelv og Elverum viste det seg at interessen for skredkurs så absolutt var til stede, og hele 12 medlemmer meldte seg på.

Sesongens eneste skredkurs sør i landet ble holdt på Tyin, på hytta til Norsk Folkehjelp Årdal, som også hadde flere med på kurset. I fjellsida like ved hytta fikk deltakerne øve seg på bruk av sender/mottaker, graveteknikk og søk med søkestang.

– Mannskapene våre var veldig fornøyd med kurset, og tilbakemeldingene er at de er motivert til å jobbe videre, sier Windju.

FORBEREDELSER TIL NESTE VINTER

Rundt Sjusjøen er det nå flere steder som er klassifisert som skredfarlige. Lokallagene har heller ikke lange turen til Hafjell eller Fulufjell, hvor risikoen for skred også er til stede.

Med kvalifiserte skredmannskaper er første steg på veien mot målet tatt, men det gjenstår fortsatt en del arbeid før lokallagene er fullt operative i skredberedskap.

– Målet er å være operative neste vinter. Vi må fortsette arbeidet med å utarbeide konkrete beredskapsplaner, på regionalt nivå og i lokallagene. I tillegg mangler vi en del utstyr før vi kan si at vi er operative. På lengre sikt ønsker vi oss også en egen fagleder for skred, sier Ivar Windju.

Frivillig brannkorps

På asylmottaket i Jølster har beboerne sitt eget brannkorps. De har fått opplæring av det lokale brannvesenet og har et nært samarbeid med dem.

Norsk Folkehjelp har drevet Jølster Asylmottak i sju år, i bygget som tidligere huset Jølster Hotell. UDI har bestemt at det skal legges ned til sommeren. Da forsvinner et mottak som er godt integrert i lokalsamfunnet.

Matlaging og damp gjør at brannalarmen på mottaket går ofte. Brannvesenet har tidligere måttet rykke ut på falske alarmer, men i løpet av de to årene beboer-brannkorpset har eksistert, har det ikke vært en eneste utrykning.

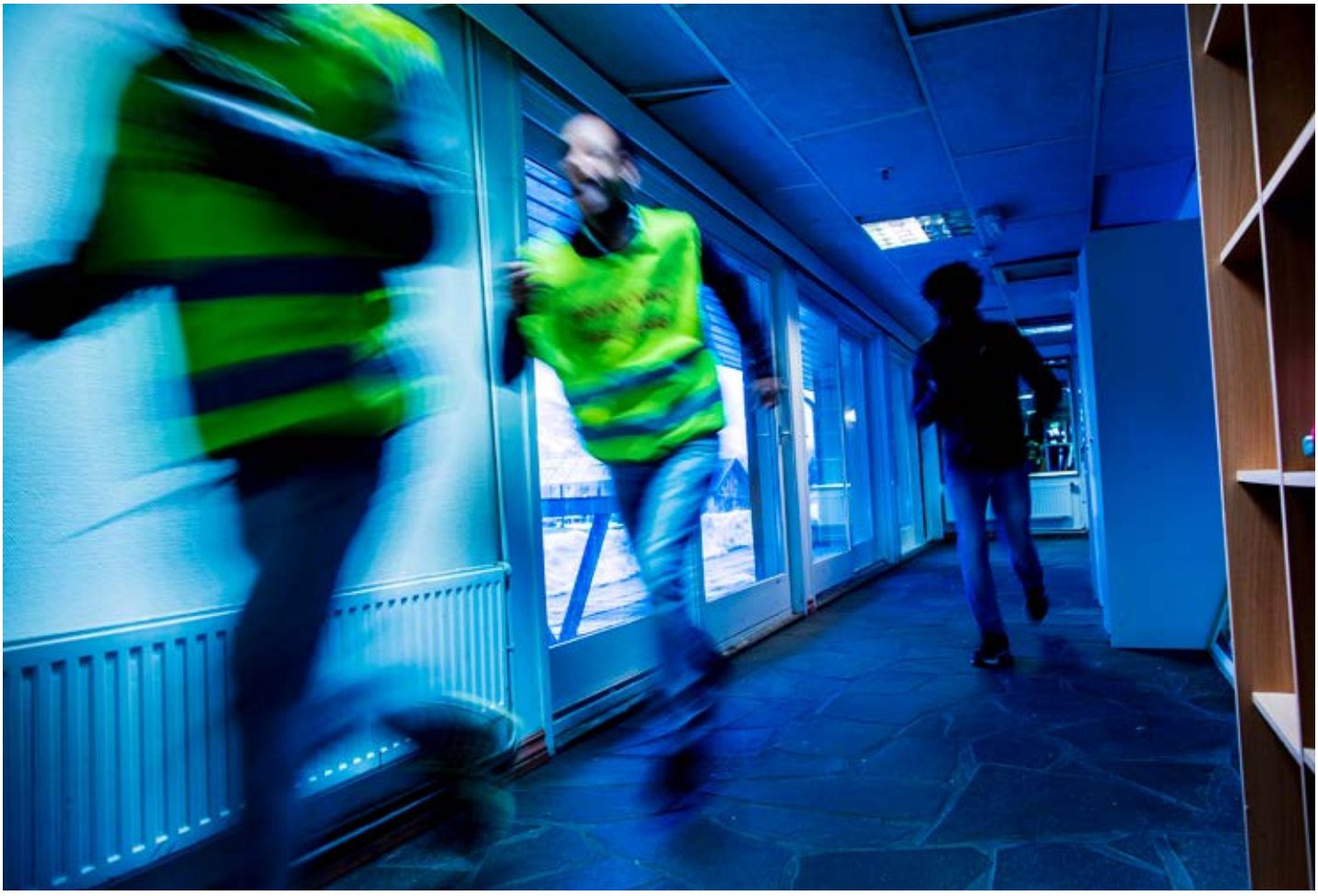

– Brannkorpset gir meg noe meningsfullt å gjøre mens jeg bor på mottaket. Jeg har fått god opplæring og det gir meg glede å bidra til at folk kan være trygge, sier brannvakt Sadiq Mohammed fra Etiopia som har bodd på Jølster asylmottak siden 2010.

Asylmottaket i Jølster ligger i naturskjønne omgivelser. – Vi har vært opptatt av at beboerne våre skal være ressurser i lokalsamfunnet og delta i det som er av eksisterende tilbud. Våre beboere deltar på fiskefestivalen, spiller fotball på det lokale oldboys-laget og inviterer folk utenfra til middag på mottaket, forteller mottaksleder Grete Apelseth.

ERNÖ Foto: fotografene Lillian & Lena

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se **www.folkehjelp.no** eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp

Norsk Protein

– ledd i næringskjeden

www.norskprotein.no

FLT

– mer enn et fagforbund

Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak

Norsk Lokomotivmannsforbund

LO Media

NAF Norsk Arbeidsmandsforbund

1892 NJF **Norsk Jernbaneforbund**
Møllergt. 10, 0179 Oslo

aaf | Arbeiderbevegelsens Arbeidsgiverforening

Skolenes landsforbund SL skoleforbundet i LO

NNN

– fellesskap i hverdagen

Aktietrykkeriet

aktr.no

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet
Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet
Avd. 5

NAF Norsk Arbeidsmandsforbund
Avd. 3
Møre og Romsdal

Fellesforbundet
Avd. 23 Raufoss Jern og Metallarb. Forening

Fellesforbundet
Marinestasjonen

Fellesforbundet
Avd. 10

Fellesforbundet
Avd. 25 Stavanger

Fellesforbundet
Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet
Oslo Grafiske Fagforening

NTL Norsk Tjenestemannslag
Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet
Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Fellesforbundet
Avd. 108 Innherred Fagforening

NTL Norsk Tjenestemannslag
Mattilsynet

Fellesforbundet
Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 650

FAGFORBUNDET
Avd. 731 Skedsmo

Fellesforbundet
Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

FAGFORBUNDET
Avd. 422 Kvam og Fusa

Fellesforbundet
Avd. 29 Søre Sunnmøre

Fellesforbundet
Avd. 74 Nord-Hålogaland

FLT
Avd. 91 Bodø

Fellesforbundet
Avd. 75 Halden Fagforening

FLT
Avd. 15 Innlandet

EL&IT FORBUNDET
Trøndelag

Fellesforbundet
Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

FLT
Avd. 21 Fredrikstad

EL&IT FORBUNDET
Elektroarb.

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

NORSK FOLKEHJELP er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær minerydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 13 000 medlemmer i Norge og 2200 ansatte i over 39 land.

OM APPELL

APPELL ER ET fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Folkets Hus, Olav Tryggvasonsgt. 5
Postboks 172 Sentrum,
7401 TRONDHEIM
regionskontoret.midt@npaid.org

REGION VEST

Teatergt. 34, 5010 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

B **PostAbonnement**

RETURADRESSE
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Rettferdig tilgang til naturressursar i **Sør-Sudan**

Det er ein direkte samanheng mellom fattigdom og mangel på kontroll over naturressursar som land og vatn.

Industri Energi støttar Norsk Folkehjelp sitt arbeid i Sør-Sudan, og bidreg med 1 million kroner over ein 4-års periode. Norsk Folkehjelp samarbeidar med lokale styresmakter og partnerar i Sør-Sudan for å sikre folk rettferdig tilgang til naturressursar. Det er også viktig å styrkje folket sin rett til å delta i politiske prosessar. Målet er å bidra til utvikling av eit politisk rammeverk der lokalbefolkninga kan vere med å bestemme korleis ressursane vert fordelt. Det er ein direkte samanheng mellom fattigdom og mangel på kontroll over naturressursar som land og vatn. I Sudan-programmet bidreg Industri Energi til sosial og økonomisk utvikling.

INDUSTRI ENERGI

Norsk Folkehjelp
Solidaritet i praksis